Lietas arhīva Nr. C-0146-22/1
ECLI:LV:VRT:2022:0401.C71235320.4.S
Lieta Nr. C71235320 C – 0146 – 22/1

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Cēsīs 2022. gada 1. aprīlī

Vidzemes rajona tiesa
tiesnese A. Bērziņa
ar tiesas sēdes sekretāri L. Balceri

attālinātā tiesas sēdē, izmantojot Microsoft Teams programmu, izskatīja civillietu AS „/Nosaukums/" prasībā pret /pers. B/ par parāda un kompensācijas piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1] 2020.gada 29. maijā saņemta AS „/Nosaukums/" prasība pret /pers. B/ par parāda un kompensācijas piedziņu.

[1.1] Prasības pieteikumā norādīts, ka 2004. gada 11. februārī starp AS „/nosaukums A/" un atbildētāju /pers. B/ (turpmāk – atbildētāja) noslēgts Dabasgāzes piegādes līgums individuālo dzīvojamo ēku (būvju) īpašniekiem par dabasgāzes piegādi nekustamajam īpašumam /adrese/ pagastā (turpmāk – Gazificētais objekts).

2004.gada 11. februārī gazificētajā objektā dabasgāzes uzskaitei uzstādīts jauns skaitītājs Premagas G4 BK Nr. 1619878-026-03-I (turpmāk – skaitītājs).

[1.2] 2018. gada 17. maijā AS „/Nosaukums/" darbinieki Gazificētajā objektā veica skaitītāja maiņu, piedaloties atbildētājai /pers. B/.

Atbildētājas klātbūtnē veikta skaitītāja maiņu un jauna dabasgāzes skaitītāja BK-G4M Nr. 00783158 uzstādīšana. Noņemtais skaitītājs tika ievietots drošības maisā Nr. 0002662, kas tika aizlīmēts.

Skaitītājs tika nodots pārbaudei SIA "V&V VentMet laboratorijai", kura konstatēja, ka bojāta metroloģiskā plomba, bojātas stieples ieejas un izejas vietas. 2019. gada 10. septembrī sastādīts akts Nr. P19-519.

Prasības pieteikumā norādīts, ka Akciju sabiedrība /Nosaukums/" izveidota, izpildot Enerģētikas likuma grozījumu prasības un ar akciju sabiedrības "/Nosaukums A/" 2017. gada 15. augusta sadalīšanas lēmumu iegūstošā sabiedrība akciju sabiedrība" pārņem tiesības un pienākumus, kas saistīti ar nodalītajiem saimnieciskās darbības veidiem un tādejādi AS "/Nosaukums/" ir AS "/Nosaukums A/" tiesību pārņēmēja attiecībā uz prasījumiem pret atbildētāju.

[1.3] Ar Uzņēmumu reģistra 2017. gada 1. decembra lēmumu Nr. 6-12/168700 nolemts ierakstīt komercreģistrā reorganizāciju – sadalīšanu, nodalot daļu mantas no komercsabiedrības /Nosaukums A/, izveidojot komercsabiedrību AS „/Nosaukums/". Saskaņā ar /Nosaukums A/2017. gada 15. augusta sadalīšanas lēmumu AS „/Nosaukums/" pilda dabasgāzes sadales sistēmas operatora funkcijas.

[1.4] Līguma 2.1.4. punkts nosaka, ka atbildētājas pienākums ir nodrošināt skaitītāja un plombu saglabāšanu.

[1.5] Prasītāja ieskatā notikusi iejaukšanās skaitītāja darbībā, tāpēc prasītājs veicis pārrēķinu par laiku no 2017. gada 18. maija līdz 2018. gada 17. maijam, atbilstoši minēto noteikumu Nr.78 89. punktam un 2020. gada 12. februārī nosūtījis atbildētājai pretenziju.

2018. gada 17. maijā notikusi gāzes skaitītāja nomaiņa atbildētājas īpašumā. Radušās aizdomas par iejaukšanos gāzes skaitītāja darbībā, un SIA "V&V VentMet laboratorijā" 2019. gada 10. septembrī konstatēti bojājumi uz metroloģiskās plombas fiksatora.

Līguma 4.1. punkts paredz atbildētājas pienākumu segt izdevumus par plombas pārbaudi 36 EUR.

[1.6] Prasītājs, pamatojoties uz Civillikuma 1., 3., 1587., 1753., 1959, 1765 un 1770. pantu, Ministru kabineta 2016. gada 9. februāra noteikumu Nr. 78 „Dabasgāzes tirdzniecības un lietošanas noteikumi" 88.2., 89.,90.2., 97.3 un 97.5 apakšpunktu, 146. punktu, lūdz piedzīt no atbildētājas parādu par patērēto dabasgāzi 3806.58 EUR, skaitītāja pārbaudes izdevumus 36.30 EUR, nosakot prasītāja tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt likumiskos nokavējuma procentus no piedzītās summas un lūdz piedzīt visus tiesas izdevumus.

[1.7] Prasība precizēta 2022. gada 6. janvārī un tajā norādīts, ka pamatojoties uz akciju sabiedrības "/Nosaukums/", iesniegto prasību pret /pers. B/ par parāda, izdevumu un nokavējumu procentu piedziņu, Vidzemes rajona tiesā ir ierosināta civillieta Nr.C71235320.

Prasītāja norāda, ka iesniedz prasības pieteikuma papildinājumus.

Prasītāja savā prasības pieteikumā lūdza tiesu piedzīt no Atbildētāja parādu, izdevumus un nokavējuma procentus (prasības summa 3806,58 EUR apmērā).

[1.8] Papildinājumos norādīts, ka piegādātās dabasgāzes uzskaitei Gazificētajā objektā bija uzstādīts dabasgāzes norēķinu uzskaites mēraparāts Premagas G4 BK Nr.1619878-026-03-I (turpmāk – Skaitītājs) un uzlikta /Nosaukums A/plomba Nr.5102321 (turpmāk – /Nosaukums A/plomba).

Prasītāja jau kopā ar prasības pieteikumu bija iesniegusi tiesai rakstveida pierādījumus, proti, sabiedrības ar ierobežotu atbildību "V&V VentMet laboratorija" sagatavoto 2019.gada 10.septembra Aktu Nr.P19-519 par plombas pārbaudi, kurā tika konstatēts, ka bojāta metroloģiskā plomba, bojātas stieples ieejas un izejas vietas. Konstatēti skrāpējumi iekšpusē uz metroloģiskās plombas fiksatora. Bojāta plombēšanas stieple. Secīgi sabiedrības ar ierobežotu atbildību "V&V VentMet laboratorija" 2019.gada 10.septembra Aktā Nr.P19-519 par plombas pārbaudi, kurā tika konstatēta iejaukšanās /Nosaukums A/plombā, konstatētais liecina par Atbildētāja negodprātīgu un apzinātu rīcību, kā rezultātā Atbildētājam bija radīta iespēja dabasgāzi patērēt vispār bez uzskaites vai samazināt uzskaitītās dabasgāzes apjomu.

Minēto apstiprina arī Valsts tiesu ekspertīžu biroja 2021.gada 6.maija Eksperta atzinumā Nr.20-1365 (turpmāk – Eksperta atzinums) konstatētais, ka plombas Nr. 5102321 korpusa auklu atverēs ir bojājumi, kas radīti urbjot; korpusa auklu atverēs un serdeņa virsmā ir skrāpējumi un iespiedumi, kas radušies cietam, apaļas formas, tievam, nosacīti asam izvirzījumam, iespiežoties auklu atveru virsmās, šķautnēs un malās, caur plombas korpusa auklu atverēm virzot, spiežot serdeni virzienā uz plombas iekšpusi. Bojājumu rezultātā serdenis ir vidusdaļā pārlauzts. Plombā ir mainīts serdeņa sākotnējais novietojums. Plomba Nr. 5102321 ir bijusi atvērta.

Iejaukšanās /Nosaukums A/plombā ļauj no dabasgāzes vadiem atvienot Skaitītāju, tādējādi radot iespēju dabasgāzes patērēšanai vispār bez Skaitītāja, tātad pilnīgi bez uzskaites un bez maksas.

/Nosaukums A/plombas uzstādīšanu un noņemšanu ir tiesīgi veikt tikai /Nosaukums A/vai tās tiesību un pienākumu pārņēmējas, t.i., Prasītājas darbinieki. Savukārt dabasgāzes lietotājiem un jebkurām citām personām tas nav atļauts, ko apstiprina arī prasības pieteikumā citētās tiesību normas.

Ņemot vērā iepriekš minēto, norādu, ka konstatētā iejaukšanās /Nosaukums A/plombā nevarēja rasties nejauši, proti, tās pamatā ir apzināti un rupji Līguma, kā arī dabasgāzes apgādes un lietošanas jomu reglamentējošo normatīvo tiesību aktu pārkāpumi, kas notikuši Atbildētājas darbības vai bezdarbības dēļ, turklāt tās rezultātā iespējams patērēt dabasgāzi pilnīgi bez maksas.

Tādējādi sabiedrības ar ierobežotu atbildību "V&V VentMet laboratorija" 2019.gada 10.septembra Aktā Nr.P19-519 par plombas pārbaudi konstatētā iejaukšanās /Nosaukums A/plombā kopsakarā ar Eksperta atzinumā konstatēto attiecībā par /Nosaukums A/plombas bojāšanu (ir bijusi atvērta) rada pamatu secinājumam, ka minētās darbības Atbildētājai radījušas iespēju dabasgāzes patērēšanai bez uzskaites.

[1.9] Ar Skaitītāju uzskaitītais dabasgāzes patēriņš Gazificētajā objektā bija būtiski samazinājies laika periodā no 2012.gada 31.decembra līdz 2018.gada 17.maijam, salīdzinot ar laika periodu no 2004.gada 11.februāra līdz 2012.gada 31.decembrim (sk. pielikumā pievienoto Dabasgāzes patēriņa /adrese/., tabulu, kurā ietvertas ziņas par uzskaitītās dabasgāzes apjomu Gazificētajā objektā), kas papildus citiem lietā esošajiem pierādījumiem liecina par prettiesisku iejaukšanos /Nosaukums A/plombā, kā arī prettiesiski radītās iespējas dabasgāzes lietošanai bez maksas reālu izmantošanu vairāk nekā 5 gadu garumā. Saskaņā ar pastāvošo tiesu praksi iepriekš minētās ziņas par dabasgāzes patēriņu Gazificētajā objektā ir ņemamas vērā, izskatot konkrēto lietu (sk., piemēram, Latgales apgabaltiesas 2019.gada 27.jūnija sprieduma civillietā Nr.C29666916 13.2.punktā un Kurzemes apgabaltiesas 2020.gada 20.marta spriedumā civillietā Nr.C30836518 11.punktā norādīto).

Konstatētā iejaukšanās/Nosaukums A/plombā ir pietiekams pierādījums tam, lai atzītu, ka Atbildētāja ir pieļāvusi Līguma 2.1.4.punkta un Noteikumu Nr.78 97.3. apakšpunkta un 146. punkta pārkāpumus, proti, Atbildētāja nav nodrošinājusi Gazificētajā objektā uzstādītās /Nosaukums A/plombas saglabāšanu, kā rezultātā Atbildētājai tika radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas.

Savukārt tiesu praksē ir nostiprināta atziņa, ka normatīvajos tiesību aktos ir noteikts dabasgāzes lietotāja pienākums, neatkarīgi no tā, kurš ir bojājis dabasgāzes skaitītāju un neatkarīgi no tā vai dabasgāze patiesi ir lietota bez uzskaites, bet pilnīgi pietiekami ir konstatēt, ka bojājums ir noticis un neuzskaitītas dabasgāzes lietošana ir bijusi iespējama (sk. piem., Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016.gada 13.janvāra spriedumu lietā Nr.C33411313, Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016.gada 29.novembra spriedumu lietā Nr.C29705715).

[1.10] Prasības pieteikumā prasītāja atsaucās uz Ministru kabineta 2017.gada 7.februāra noteikumi Nr.78 "Dabasgāzes tirdzniecības un lietošanas noteikumi" (redakcijā, kas bija spēkā no 2017.gada 3.aprīļa līdz 2020.gada 24.janvārim) (turpmāk – Noteikumi Nr.78) 88.2. apakšpunktā un 89.punktā noteikto.

[1.11] Ar Latvijas Republikas Satversmes tiesas (turpmāk – Satversmes tiesa) 2021.gada 14.oktobra spriedumu lietā Nr.2021-03-03 (turpmāk – Spriedums Nr.2021-03-03) nospriests:

1. Atzīt Ministru kabineta 2017.gada 7.februāra noteikumu Nr.78 "Dabasgāzes tirdzniecības un lietošanas noteikumi" 88.punktu (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2021.gada 12.augustam) un 89.punktu (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2020.gada 24.janvārim) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 64. un 105.pantam un Enerģētikas likuma 107.panta septītajai daļai un attiecībā uz personām, kurām tas piemērots vai būtu jāpiemēro tiesā, par spēkā neesošu no izdošanas brīža.

2. Atzīt Ministru kabineta 2017.gada 7.februāra noteikumu Nr.78 "Dabasgāzes tirdzniecības un lietošanas noteikumi" 88.punktu, 89.punktu (redakcijā, kas bija spēkā no 2020.gada 25.janvāra līdz 2021.gada 12.augustam, un spēkā esošajā redakcijā) un 89.1 punktu (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2021.gada 12.augustam) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 64. un 105.pantam un Enerģētikas likuma 107.panta septītajai daļai un attiecībā uz personām, kurām tas piemērots vai būtu jāpiemēro tiesā, par spēkā neesošu no izdošanas brīža.

[1.12] Satversmes tiesa Spriedumā Nr.2021-03-03 ir paudusi – dabasgāzes lietošanas noteikumu pārkāpuma gadījumā enerģijas lietotājs pieļauj neatļautu darbību, kuras rezultātā sadales sistēmas operatoram tiek nodarīti zaudējumi – dabasgāzes zudumi (sk. Satversmes tiesas Sprieduma lietā Nr.2021-03-03 24.punktu, 36.-37.lp.).

[1.13] Bez tam Satversmes tiesa Spriedumā Nr.2021-03-03 ir norādījusi – apstrīdētajās normās regulētajā gadījumā enerģijas lietotājs nevis norēķinās par saņemto pakalpojumu, bet gan atlīdzina sadales sistēmas operatoram ar neatļauto darbību nodarītos zaudējumus (sk. Satversmes tiesas Sprieduma Nr.2021-03-03 24.punktu, 37.lp.).

[1.14] Satversmes tiesas Spriedumā Nr.2021-03-03 norādīts, ka dabasgāzes lietošanas noteikumu pārkāpuma tiesiskās sekas vairs nenosaka speciāls tiesiskais regulējums. Taču tas pats par sevi nenozīmē, ka enerģijas lietotājam vairs nebūtu pienākuma atlīdzināt sadales sistēmas operatoram nodarītos zaudējumus. No taisnīguma principa un tā konkretizācijas elementa – ekonomiskās ekvivalences – izriet, ka nav pieļaujama civiltiesisko attiecību dalībnieku iedzīvošanās uz cita šo tiesisko attiecību dalībnieku rēķina, tostarp nav pieļaujama arī enerģijas lietotāja iedzīvošanās uz sadales sistēmas operatora rēķina. Tādēļ enerģijas lietotājam ir pienākums atlīdzināt sadales sistēmas operatoram ar dabasgāzes lietošanas noteikumu pārkāpumu nodarītos zaudējumus. Nepastāvot speciālam privāttiesisko attiecību tiesiskajam regulējumam, ir piemērojams vispārīgais civiltiesību regulējums attiecībā uz prettiesiskiem tiesību aizskārumiem, kas ietverts Civillikumā. Turklāt tieši un nepastarpināti piemērojams Satversmes 105.pants, taisnīguma princips un tā konkretizācijas elements – ekonomiskās ekvivalences princips (sk. Satversmes tiesas Sprieduma Nr.2021-03-03 27.punktu, 42.lp.).

[1.15] Prasītāja norāda, ka Satversmes tiesa 2020.gada 28.septembra spriedumā lietā Nr.2019-37-0103 (turpmāk – Spriedums Nr.2019-37-0103) ir norādījusi, ka demokrātiskā tiesiskā valstī tiesību normu piemērošanas procesu raksturo aksioma, ka tiesību sistēma ir objektīvi pilnīga. Tātad tas vien, ka konkrēts jautājums netiek regulēts ar rakstītajām tiesību normām, vēl nenozīmē, ka tas vispār netiktu regulēts (sk. Satversmes tiesas Sprieduma Nr.2019-37-0103 30.3.punktu, 53.lp.).

[1.16] Prasītāja norāda, ka neatkarīgi no tā, vai dabasgāzes lietošanas noteikumu pārkāpuma tiesiskās sekas tiek regulētas ar speciālajām rakstītajām tiesību normām, saistoša un faktiskajai situācijai atbilstoša ir arī Satversmes tiesas Spriedumā Nr.2019-37-0103 paustā atziņa, ka gan enerģijas lietotāja pienākumam samaksāt par izlietoto dabasgāzi, gan pienākumam samaksāt kompensāciju ir disciplinējošs raksturs, un šie pienākumi vispār ir vērsti uz dabasgāzes lietošanas noteikumu pārkāpumu novēršanu. Minētie pārkāpumi var novest ne vien pie dabasgāzes, proti, ierobežota resursa, bezatlīdzības patērēšanas un no tās izrietošas tarifu paaugstināšanās, bet arī pie dabasgāzes apgādes sistēmas funkcionāliem traucējumiem. Tā kā nepārtraukta, droša un kvalitatīva energoapgādes sistēmas darbība ir svarīga valsts ilgtspējas nodrošināšanai, likumdevējam, apzinot un izvērtējot sociālos, ekonomiskos un ekoloģiskos faktorus, bija pienākums veikt pasākumus, lai nodrošinātu taisnīgas tiesiskas sekas gadījumā, kad enerģijas lietotājs pārkāpis dabasgāzes lietošanas noteikumus (sk. Satversmes tiesas Sprieduma Nr.2019-37-0103 23.1.punktu, 28.lp.).

[1.17] Saskaņā ar Noteikumu Nr.78 97.3.apakšpunktu lietotājam ir pienākums nodrošināt uzstādīto komercuzskaites mēraparātu un plombu saglabāšanu. Saskaņā ar Noteikumu Nr.78 146.punkta otro teikumu jebkurai personai ir aizliegts ietekmēt komercuzskaites mēraparāta darbību.

Savukārt Civillikuma 1779.pants nosaka, ka katram ir pienākums atlīdzināt zaudējumus, ko viņš ar savu darbību vai bezdarbību nodarījis.

Ievērojot to, ka pienākumu nodrošināt Skaitītāja un /Nosaukums A/plombas saglabāšanu, noslēdzot Līgumu, uzņēmās Atbildētāja, bet šis pienākums netika izpildīts, secīgi Atbildētājai ir pienākums atlīdzināt Prasītājai nodarītos zaudējumus, samaksājot par izlietoto dabasgāzi un sadales sistēmas pakalpojumiem atbilstoši izlietotās, bet neuzskaitītās dabasgāzes apjomam.

Attiecīgi Satversmes tiesa Spriedumā Nr.2019-37-0103 ir vērtējusi patērētās dabasgāzes daudzuma aprēķināšanas metodes un atzinusi, ka metode, saskaņā ar kuru tiek izmatots faktiski patērētās dabasgāzes daudzums līdzīgā laikposmā līdzīgos apstākļos, nodrošina ekonomisko ekvivalenci (sk. Satversmes tiesas Sprieduma Nr.2019-37-0103 29.1.1.punktu, 41.lp.).

[1.18] Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 32. panta otro daļu Satversmes tiesas spriedums un tajā sniegtā attiecīgās tiesību normas interpretācija ir obligāta visām valsts un pašvaldību institūcijām (arī tiesām) un amatpersonām, kā arī fiziskajām un juridiskajām personām.

Katrā gadījumā, novērtējot zaudējumu apmēru, jānodibina faktiski izlietotās, bet neuzskaitītās dabasgāzes apjoms, kas nosakāms, veicot uzskaitītās dabasgāzes patēriņa salīdzinājumus līdzīgos apstākļos un laikposmos. Šāda metode, kas vērsta uz faktiski izlietotās, bet neuzskaitītās dabasgāzes apjoma noskaidrošanu, atbilst arī tiesību doktrīnā atzītajam – zaudējumu atlīdzināšanas mērķis ir nodrošināt pēc iespējas pilnīgāku tāda stāvokļa atjaunošanu, kāds būtu bijis tad, ja aizskārums nebūtu noticis (Kalvis Torgāns. SAISTĪBU TIESĪBAS. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2018, 199.lpp.). Proti, piedzenamai summai par izlietoto, bet neuzskaitīto dabasgāzi ir jābūt noteiktai tādā apmērā, lai novērstu prettiesiski rādītās iespējas dabasgāzes patērēšanai bez uzskaites negatīvās sekas, tātad pēc iespējas pilnīgāk atjaunojot stāvokli, kāds pastāvētu, ja attiecīgais dabasgāzes lietošanas normatīvo aktu pārkāpums nebūtu noticis.

Konkrētajā gadījumā uzskaitītās dabasgāzes apjoms bija būtiski samazinājies laika periodā no 2012.gada 31.decembra līdz 2018.gada 17.maijam. Secīgi dabasgāzes patērēšana bez uzskaites Gazificētajā objektā ir notikusi krietni ilgākā laika periodā nekā tas sākotnēji tika norādīts Prasības pieteikumā un tam klāt pievienotajā Izlietotās dabasgāzes un sadales sistēmas pakalpojumu pārrēķinā Nr.137942191 (tajā laikā saskaņā ar Noteikumu Nr.78 attiecīgajām tiesību normām tika izmantots aprēķina periods, kas nebija ilgāks par vienu gadu, nevērtējot ziņas par uzskaitītās dabasgāzes apjomu visā laika periodā, kad Skaitītājs bija uzstādīts Gazificētajā objektā, un neveicot uzskaitītās dabasgāzes patēriņa salīdzinājumu līdzīgos laika periodos).

Secīgi katrā individuālā gadījumā, nodibinot faktiski izlietotās, bet neuzskaitītās dabasgāzes apjomu, proti, veicot uzskaitītās dabasgāzes patēriņa salīdzinājumus līdzīgos apstākļos un laikposmos, tiek nodibināts arī laiks, kad ir samazināts patērētās dabasgāzes uzskaitītais daudzums. Savukārt Noteikumu Nr.78 90.2.apakšpunkta vēsturiskā redakcija noteica, ka tikai gadījumos, ja nav iespējams noteikt, no kura laika ir samazināts patērētās dabasgāzes uzskaitītais daudzumus vai radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas, par perioda sākumu uzskata gadu, pirms tika konstatēts Noteikumu Nr.78 87.punktā minētais pārkāpums, kura dēļ lietotajam ir radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas, ja komercuzskaites mēraparāts nav bijis uzstādīts vai komercuzskaites mēraparāta uzstādīšanas laiks ir ilgāks par gadu. Turklāt, kā jau tas tika norādīts iepriekš, Satversmes tiesa Spriedumā Nr.2019-37-0103 ir devusi konkrētas norādes, kādā veidā nosakāms faktiski izlietotās dabasgāzes daudzums un, izvērtējot katras lietas apstākļus par faktiski patērēto dabasgāzes daudzumu līdzīgos apstākļos vai analogā situācijā līdzīgā laikposmā, tiek noteikts arī laika periods, kurā negodprātīgiem dabasgāzes lietotājiem ir bijusi radīta iespēja patērēt dabasgāzi bez uzskaites un secīgi bez attiecīgas samaksas.

Tādējādi konkrētajā lietā faktiski izlietotās, bet neuzskaitītās dabasgāzes apjoma aprobežošana ar periodu no 2017.gada 18.maija līdz 2018.gada 17.maijam (sk. prasības pieteikumu un tam klāt pievienoto Izlietotās dabasgāzes un sadales sistēmas pakalpojumu pārrēķinu Nr.137942191), neskatoties uz lietā esošajiem pierādījumiem, ka dabasgāze bez uzskaites (vai nepilnīgas uzskaites) lietota ievērojami ilgākā laika periodā, t.i., no 2012.gada 31.decembra līdz 2018.gada 17.maijam, nenodrošinātu ekonomisko ekvivalenci un stāvokļa, kāds pastāvētu, ja attiecīgais dabasgāzes lietošanas normatīvo aktu pārkāpums nebūtu noticis, atjaunošanu. Turklāt šāds aprobežojums būtu pretējs Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 105.pantam, kas atbilstoši Satversmes tiesas norādītajam ir tieši un nepastarpināti piemērojams arī izskatāmajā lietā. Bez tam Satversmes 105.pantā noteiktās tiesības uz īpašumu, kas attiecas arī uz izlietotās, bet neuzskaitītās dabasgāzes apjoma atlīdzināšanu atbilstoši ekonomiskajai ekvivalencei, var tikt aprobežotas vienīgi ar likumu.

Saskaņā ar Civillikuma 1895.pantu visas saistību tiesības, kuras nav noteikti izņemtas no noilguma ietekmes un kuru izlietošanai nav likumā noteikti īsāki termiņi, izbeidzas, ja tiesīgā persona tās neizlieto desmit gadu laikā.

Ievērojot iepriekš minēto, Satversmes tiesas Spriedumā Nr.2021-03-03 un Spriedumā Nr.2019-37-0103 izteiktās atziņas, kā arī Satversmes 105.pantu, Civillikuma 1779. un 1895.pantu, Prasītāja ir sagatavojusi Izlietotās dabasgāzes un sadales sistēmas pakalpojumu pārrēķinu Nr.137942230-1 (turpmāk – Pārrēķins Nr.137942230-1) par laika periodu no 2012.gada 31.decembra līdz 2018.gada 17.maijam, pamatojoties uz faktiski patērēto dabasgāzes daudzumu līdzīgos apstākļos līdzīgā laikposmā, proti, no 2004.gada 11.februāra līdz 2012.gada 31.decembrim.

Prasītāja paskaidro, ka Pārrēķinā Nr.137942230-1 iekļautais laikposms no 2012.gada 31.decembra līdz 2018.gada 17.maijam, kura laikā konstatējams būtiski samazināts uzskaitītās dabasgāzes patēriņš, ir 64,55 mēneši, tādēļ, lai laika periods no 2004.gada 11.februāra līdz 2012.gada 31.decembrim atbilstu attiecīgajam periodam, uzskaitītais dabasgāzes apjoms (21330 m3) laikposmā no 2004.gada 11.februāra līdz 2012.gada 31.decembrim (106,6 mēneši) tika izdalīts ar 106,6, tādējādi izrēķinot vidējo dabasgāzes patēriņu mēnesī (200 m3), kas secīgi tika sareizināts ar 64,55 mēnešiem.

Sagatavojot Pārrēķinu Nr.137942230-1, ir ņemts vērā periodā no 2012.gada 31.decembra līdz 2018.gada 17.maijam ar Skaitītāju uzskaitītais dabasgāzes apjoms, proti, no kopējā faktiski izlietotās dabasgāzes apjoma (12910 m3), ir atņemts ar Skaitītāju uzskaitītās dabasgāzes apjoms (6299 m3) attiecīgajā periodā, tādējādi nosakot izlietotās, bet neuzskaitītās dabasgāzes apjomu 6611 m3. Līdz ar to saskaņā ar Pārrēķinu Nr.137942230-1 Atbildētājam ir pienākums samaksāt Prasītājai faktiski izlietoto, bet neuzskaitīto dabasgāzi (6611 m3) 4210,62 EUR apmērā, tādējādi nodrošinot ekonomisko ekvivalenci Prasītājas un Atbildētāja tiesiskajās attiecībās.

[1.18] Saskaņā ar Līguma 4.2.punktu, ja Piegādātājs konstatē tīšus skaitītāja bojājumus, ir bojātas vai norautas skaitītāja vai gāzes vadu plombas vai izdarīti citi pārkāpumi, kuru dēļ ir samazināts gāzes patēriņa lielums vai radīta iespēja gāzi lietot bez maksas, Piegādātājs pārtrauc gāzes padevi un izdara pārrēķinu tarifa trīskāršā apmērā par laika posmu no pēdējās Piegādātāja izdarītās pārbaudes vai skaitītāja uzstādīšanas dienas, kā arī pieprasa segt skaitītāja vērtību sabojāšanas gadījumā. Gāzes padevi atjaunot pēc tam, kad Lietotājs norēķinājies par izlietoto gāzi un sedzis ar gāzes atvienošanu un pievienošanu saistītos izdevumus.

Saskaņā ar Civillikuma 1716.panta pirmajā daļā noteikto – līgumsods ir pametums, ko kāda persona uzņemas ciest sakarā ar savu saistību neizpildi vispār, nepienācīgu izpildi vai neizpildīšanu īstā laikā (termiņā).

Secīgi, vērtējot Līguma 4.2. punktu kopsakarā ar Civillikuma 1716.panta pirmajā daļā noteikto, no Atbildētāja papildus piedzenams arī līgumsods par dabasgāzes lietošanas noteikumu pārkāpumu. Turklāt arī tiesību doktrīnā atzīts, ka līgumsoda piemērošanas pamats ir viena līdzēja prettiesisks līguma pārkāpums, saprotot ar to gan formāli prettiesisku nodarījumu (nokavējumu, nepienācīgas lietas nodošanu, nemaksāšanu u.c.), gan līdzēja vainojamību par šo nodarījumu (Kalvis Torgāns. SAISTĪBU TIESĪBAS. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2018, 99.lpp.).

Saskaņā ar Civillikuma 1716.panta otrajā daļā noteikto līgumsods par saistību neizpildi vispār ir konkrēti noteikta naudas summa vai cita

mantiska vērtība, kuru nedrīkst noteikt vairākkārtīgu (atkārtotu) vai pieaugošu maksājumu vai devumu veidā.

Saskaņā ar Civillikuma 1717.pantu līgumsoda apmēru noteic līdzēji, un tas nav aprobežots ar zaudējumu lielumu, kādi paredzami no līguma neizpildīšanas, taču tam jābūt samērīgam un atbilstošam godīgai darījumu praksei.

Bez tam Civillikuma 1724.[1] pantā ir noteikts, ka arī samazinātā līgumsoda apmērs nedrīkst būt mazāks par otram līdzējam nodarītajiem zaudējumiem.

Tas, ka līgumsodam nav tikai prevencijas un sodīšanas, bet arī zaudējumu atlīdzināšanas funkcija ir atzīts gan tiesu praksē (sk. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2015.gada 30.jūnija spriedumu lietā Nr.SKC-237, 2015.gada 6.oktobra spriedumu lietā Nr.SKC-134, 2016.gada 28.jūnija spriedumu lietā Nr.C16047313, SKC-167/2016), gan tiesību doktrīnā – līgumsods var kalpot par līdzekli izjauktā mantiskā stāvokļa atjaunošanai, respektīvi, zaudējumu atlīdzībai, un tādā nozīmē arī izpausties kā sods, nelabvēlīgas sekas (Kalvis Torgāns. SAISTĪBU TIESĪBAS. Otrais papildinātais izdevums. - , Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2018, 98.lpp.).

Papildus jāņem vērā arī tas, ka patiesais bez uzskaites izlietotās dabasgāzes apmērs saprātīgi varētu būt vēl krietni lielāks, jo, radot iespēju dabasgāzes patēriņam bez uzskaites, zūd jebkāda nepieciešamība taupīt, jo par izlietoto dabasgāzi tāpat nav jāmaksā. Tādēļ, veicot salīdzinājumus ar līdzīgiem laika periodiem, jāņem vērā, ka tajos periodos, kad prettiesiska dabasgāzes lietošana bez uzskaites nav notikusi, saprātīga persona būtu taupījusi, ko nevar teikt par periodiem, kad personai radīta prettiesiska iespēja neuzskaitīt katru patērēto dabasgāzes kubikmetru.

Prasītāja norāda, ka tiesu praksē jau ir nostiprinājušies daži kritēriji, kas ņemami vērā līgumsoda apmēra noteikšanā.

Viens no šādiem kritērijiem ir pārkāpuma ilgums, kas tiesu praksē atzīts par būtisku apstākli līgumsoda apmēra noteikšanā (sk. Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2020.gada 9.jūnija spriedumu lietā Nr.C33379819). Šajā sakarā vēršu uzmanību, ka arī konkrētajā gadījumā ir redzams, ka dabasgāzes patēriņš bija būtiski samazinājies ilgstošā laika periodā, t.i., Pārrēķinā Nr.137942230-1 norādītajā laika periodā no 2012.gada 31.decembra līdz 2018.gada 17.maijam, proti, vairāk kā piecus gadus Atbildētājam bija prettiesiski radīta iespēja patērēt dabasgāzi bez maksas vai samazinātā apmērā. Līdz ar to Atbildētāja pieļautais pārkāpums atzīstams par sevišķi ilgstošu.

Bez tam ir jāvērtē arī pieļautās prettiesiskās rīcības kā nelegālās darbības raksturs (sk. Zemgales apgabaltiesas 2017.gada 31.oktobra spriedumu lietā Nr.C24146016), bīstamība un attiecīgās rīcības iespējamās sekas. Vēršu uzmanību, ka konkrētajā gadījumā rīcība, prettiesiski iejaucoties dabasgāzes uzskaites sistēmā, ir uzskatāma par vispārbīstamu darbību, jo var radīt sprādzienbīstamas situācijas, tādējādi apdraudot ne vien savu, bet arī citu cilvēku veselību un dzīvību, kā arī īpašumu.

Turklāt bez visa iepriekš minētā līgumsodam ir jābūt noteiktam tādā apmērā, lai nodrošinātu arī prevencijas un sodīšanas funkciju izpildi, tam ir jābūt samērīgam, salīdzinot ar pieļauto pārkāpumu un tā iespējamām sekām.

Ievērojot minēto, līgumsoda apmērs, kas noteikts zaudējumu apmērā, proti, 4210,62 EUR saskaņā ar Pārrēķinu Nr.137942230-1, ir samērīgs ar izdarīto pārkāpumu.

Arī tiesību doktrīnā ir norādīts, ka katram spriedumam saistībā ar nepamatotu tiesību aizskārumu ir svarīgi norādīt vairākus momentus: 1) tiesībpārkāpuma, kura rezultātā ir noticis tiesību aizskārums, atzīšana; 2) aizskartās tiesības vai ar likumu aizsargātie labumi vai intereses; 3) prettiesiskās darbības negatīvais novērtējums; 4) tiesību pārkāpuma pārtraukšana; 5) jānodrošina cietušajam iepriekšējā stāvokļa atjaunošana (restitūcija), piemēram, zaudējumu atlīdzība; 6) ja iepriekšējā stāvokļa atjaunošana nav iespējama, tad, pēc tiesas ieskata, ir dodama kompensācija; 7) jānodrošina, ka tiek panākta prevencija (kā speciālā, tā arī vispārējā) (Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. - Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011., 158.lp.).

[1.18] Civilprocesa likuma 74.panta trešās daļās 2.punktā noteikts, ka Prasītāja ir tiesīga samazināt prasījumu apmēru, savukārt Civilprocesa likuma 74.panta trešās daļās 3.punktā noteiktas Prasītājas tiesības palielināt prasījumu apmēru. Arī doktrīnā atzīts, ka pēc dispozitīvitātes principa pusēm pašām jānoteic sava prasījuma apmērs. Tiesai ir vienalga, vai prāvnieks pieprasa visu parādu, vai tā daļu, vai namsaimnieks prasa īres naudu par visu gadu vai par dažiem mēnešiem) u.t.t. Tiesa tikai nevar piespriest vairāk nekā puse prasa: "iudex ne eat ultra petita partium" (V.Bukovskis. Civīlprocesa mācības grāmata. – Rīga, 1933, atkārtoti izdots 2015.gadā, 233.lpp.).

Secīgi Prasītāja precizē un lūdz tiesu piedzīt maksu par izlietoto, bet neuzskaitīto dabasgāzi 4210,62 EUR apmērā un līgumsodu 4210,62 EUR apmērā saskaņā ar Pārrēķinu Nr.137942230-1, kas sagatavots, ņemot vērā Satversmes tiesas atziņas, Satversmes 105.pantu un Civillikuma 1716., 1717., 1724.1 un 1779.pantu, tādējādi Prasītāja, ievērojot Civilprocesa likuma 74.panta trešās daļas 2. un 3.punktā noteikto, ar šo groza un precizē Prasības pieteikumā norādītos prasījumus.

[1.19 Papildus norādīts, ka par prasības pieteikuma iesniegšanu (prasības summa 3806,58 EUR, ko veido prasījumi – parāds par izlietoto dabasgāzi un sadales sistēmas pakalpojumiem 3770,28 EUR un veiktās/Nosaukums A/plombas pārbaudes izdevumi 36,30 EUR), tika samaksāta valsts nodeva 386,90 EUR. Parāda par izlietotās dabasgāzes un sadales sistēmas pakalpojumu aprēķināšanā tika izmantotas diferencētās dabasgāzes patēriņa normas atbilstoši tajā laikā spēkā esošajām tiesību normām, proti, Noteikumu Nr.78 88.2.apakšpunktam un 89.punktam.

Pēc prasības pieteikuma iesniegšanas tiesā, ar Satversmes tiesas paustajām atziņām Spriedumā Nr.2021-03-03 un Spriedumā Nr.2019-37-0103 ir mainīta izlietotās, bet neuzskaitītās dabasgāzes aprēķināšanas kārtība. Proti, Satversmes tiesa atzinusi par neatbilstošām Satversmei tiesību normas, t.sk. Noteikumu Nr.78 tiesību normas, kas noteica parāda par izlietoto, bet neuzskaitīto dabasgāzi un kompensācijas aprēķināšanas kārtību, kas tika veikta, pamatojoties uz diferencētajām dabasgāzes patēriņa normām. Secīgi, ievērojot Satversmes tiesas paustās atziņas, konkrētajā gadījumā tika sagatavots jauns aprēķins par izlietoto, bet neuzskaitīto dabasgāzi un kompensāciju (līgumsodu), kas pamatots ar faktiski patērētās dabasgāzes daudzumu līdzīgos apstākļos līdzīgā laikposmā.

Atbilstoši Pārrēķinam Nr.137942230-1 gan faktiski izlietotās, bet neuzskaitītās dabasgāzes apmērs ir lielāks, t.i., 4210,62 EUR, gan līgumsoda apmērs ir lielāks, t.i., 4210,62 EUR, tādējādi kopējā prasības summa palielinās līdz 8457,54 EUR, ko veido parāds par izlietoto, bet neuzskaitīto dabasgāzi un sadales sistēmas pakalpojumiem 4210,62 EUR, līgumsods 4210,62 EUR un veiktās /Nosaukums A/plombas pārbaudes izdevumi 36,30 EUR.

[1.20] Par 2020.gada 20.maija prasības pieteikuma iesniegšanu (prasības summa 3806,58 EUR) tika samaksāta valsts nodeva 386,90 EUR, taču ievērojot, ka Prasītāja palielina prasījumu apmēru un prasības summa sastāda 8457,54 EUR, no minētās summas maksājama valsts nodeva 562,99 EUR apmērā. Ievērojot to, ka Prasītāja ir jau samaksājusi valsts nodevu 386,90 EUR apmērā, Prasītāja aprēķinājusi piemaksājamo valsts nodevu 176,09 EUR apmērā (562,99 – 386,90).

Ņemot vērā iepriekš minēto, kā arī ievērojot Satversmes tiesas paustās atziņas Spriedumā Nr.2021-03-03 un Spriedumā Nr.2019-37-0103 un pamatojoties uz Satversmes 105. pantu, Civillikuma 1716., 1717., 1724.1 un 1779.pantu, Civilprocesa likuma 37.panta pirmās daļas 1.punktu, 37.panta trešo daļu, 74.panta otrās daļas 4., 6. un 7.punktu, 74.panta trešās daļas 2. un 3.punktu un 93.pantu, prasītājs lūdz tiesu:

piedzīt no /pers. B/ par labu akciju sabiedrībai "/Nosaukums/ 8457,54 EUR, kas sastāv no parāda par izlietoto dabasgāzi un sadales sistēmas pakalpojumiem 4210,62 EUR apmērā, līgumsoda 4210,62 EUR apmērā un veiktās /Nosaukums A/plombas pārbaudes izdevumiem 36,30 EUR apmērā.

Noteikt akciju sabiedrībai "/Nosaukums/" tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei (izsoles noslēguma dienai) saņemt likumiskos

nokavējuma procentus 6% gadā no piedzītās summas.

Piedzīt no /pers. B/ par labu akciju sabiedrībai "/Nosaukums/" visus tiesāšanās izdevumus.

Prasītājs bija lūdzis sākotnējā prasībā nodrošināt prasību.

Ar Vidzemes rajona tiesas tiesneses 2020. gada 8. jūnija lēmumu prasība nodrošināta, nolemts ierakstīt ķīlas tiesības atzīmi /pers. B/, personas kods /personas kods/, piederošajam nekustamajam īpašumam – /adrese/, kadastra Nr. /numurs A/, Kocēnu pagasta zemesgrāmatas nodalījums Nr. /numurs/. Noteikts, ka prasības nodrošinājums sniedzas līdz 3806.58 EUR.

[2] 2020. gada 7. jūlijā tiesā saņemti atbildētājas paskaidrojumi, kuros norādīts, ka prasību neatzīst un lūdz prasību noraidīt.

Atbildētāja sniedz rakstveida paskaidrojumus par iesniegto prasību, norādot, ka prasība netiek atzīta nekādā daļā.

[2.1] 2008. gada 17. maijā tika veikta Mēraparāta un Plombas demontāža un jauna komercuzskaites mēraparāta uzstādīšana, par ko tika sagatavots un parakstīts akts (turpmāk — Akts). Nekādi plombas bojājumi konstatēti un aktā nofiksēti netika.

2019. gada 10. septembrī (tātad, 16 mēnešus pēc minētā akta sastādīšanas), atbildētājas ieskatā, tika konstatēti bojājumi - bojāta metroloģiskā plomba, bojātas stieples ieejas un izejas vietas, konstatēti skrāpējumi iekšpusē uz metroloģiskās plombas fiksatora, bojāta plombēšanas stieple.

[2.2] 2017. gada 7. februāra Ministru kabineta noteikumu Nr. 78 "Dabasgāzes tirdzniecības un lietošanas noteikumi" (turpmāk — Noteikumi). Minēto Noteikumu 87.pants nosaka, ka, ja pārbaudot lietotāja dabasgāzes sistēmu, sadales sistēmas operators konstatē, ka patvaļīgi ierīkots pieslēgums pirms komercuzskaites mēraparāta vai lietotājs dabasgāzi lieto bez komercuzskaites mēraparāta, vai komercuzskaites mēraparāts vai plomba ir bojāta un kādas minētās darbības dēļ ir samazināts dabasgāzes patēriņa rādījuma lielums vai radīta iespēja dabasgāzi lietot bez maksas, sistēmas operators par konstatēto faktu sastāda aktu divos eksemplāros. Vienu akta eksemplāru glabā sadales sistēmas operators, otrs tiek nodots lietotājam vai tā pārstāvim.

No minētā izriet, ka saskaņā ar Noteikumiem, jau pašā Aktā bija jānorāda, ka plomba ir bojāta. Tātad, ierodoties uz skaitītāja nomaiņu vai pārbaudi, attiecīgajam speciālistam ir jābūt pietiekami kvalificētam un jāizmanto attiecīgas iekārtas (palielināmais stikls, utt.), lai attiecīgais speciālists pats, bez ārējām ekspertīzēm, spētu noteikt — ir plomba bojāta vai nav.

Noteikumi nepieļauj vienpusēju bojājumu konstatēšanu (turklāt 16 mēnešus pēc skaitītāja nomaiņas, gan nav zināms un pierādāms, kādos apstākļos skaitītājs tika transportēts un glabāts).

Noteikumi arī nepieļauj skaitītāju nodošanu ekspertam, plombas bojājuma konstatēšanai, jo saskaņā ar Noteikumu 149.pantu, vienīgais gadījums, kad skaitītājs ir nododams ekspertīzei, ir mēraparātu pirmstermiņa verificēšanas gadījumos.

[2.3] Civilprocesa likuma 132.panta 1.daļas 7.punkts nosaka, ka tiesnesis atsakās pieņemt prasības pieteikumu, ja prasītājs nav ievērojis attiecīgo lietu kategorijai noteikto lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību vai nav veicis likumā noteiktos pasākumus, lai noregulētu strīdu ar atbildētāju līdz prasības celšanai.

Ņemot vērā, ka Prasītājs nav ievērojis attiecīgo lietu kategorijai noteikto lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību (plombas bojājuma konstatēšana aktā), uzskata, ka tiesai vispār bija jāatsakās pieņemt šo prasības pieteikumu.

[2.4] Jau pirmstiesas procesā aktīvi tika norādīts, ka atbildētāja nepiekrīt konstatētajiem pārkāpumiem, kurus veica SIA "V&V VentMet laboratorija" un 2019.gada 10.septembra aktā konstatētajam, ka "vizuālās pārbaudes laikā konstatēti bojājumi - bojāta metroloģiskā plomba, bojātas stieples ieejas un izejas vietas. Konstatēti skrāpējumi iekšpusē uz metroloģiskās plombas fiksatora. Bojāta plombēšanas stieple".

Minētajā aktā konstatētajam nepiekrīt, jo iepriekš mēraparāta un plombas pārbaudes, sākot no 2004. gada, tika veiktas katru gadu, un nekad netika sastādīts neviens akts par kādu pārkāpumu (Atbilstoši noteikumu 87.punktam).

Atbildētāja norāda, ka mājā jau no uzcelšanas brīža ir alternatīvās apkures iespējas - māju var kurināt arī ar malku, līdz ar to, prasītāja apgalvojums (un aprēķins), ka konstatētais pārkāpums mums radīja iespēju lietot dabasgāzi bez maksas vai samazinātā apjomā, ir absolūti absurds.

[2.5] Prasītājs atsaucas uz Ministru kabineta 2017.gada 7.februāra noteikumiem Nr.78 "Dabasgāzes tirdzniecības un lietošanas noteikumi".

[2.6] Satversmes tiesa 2020. gada 20. martā ir taisījusi spriedumu lietā Nr. 201901000103 "Par Enerģētikas likuma 42.3 panta pirmās daļas (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016. gada 7. martam) atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64. un 105. pantam un Ministru kabineta 2008. gada 16. decembra noteikumu Nr. 1048 "Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi" 56., 58. un 87. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64. un 105. pantam un Enerģētikas likuma 42.3 panta pirmajai daļai (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016. gada 7. martam)" (turpmāk - Spriedums).

Satversmes tiesa nosprieda atzīt Enerģētikas likuma 42.3. panta pirmo daļu (redakcijā, kas bija spēkā no 2008. gada 4. jūlija līdz 2016. gada 7. martam) par atbilstošu Satversmes 64. un 105. pantam. Tāpat, Satversmes tiesa nosprieda atzīt Ministru kabineta 2008. gada 16. decembra noteikumu Nr. 1048 „Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi" 56., 58. un 87. punktu par neatbilstošu Satversmes un 105. pantam un attiecībā uz personām, kam tas piemērots vai būtu jāpiemēro tiesā, par spēkā neesošu no izdošanas brīža.

[2.7] Satversmes tiesa savā spriedumā norādīja, ka kompensācija tiesisko seku ziņā pilda līgumsoda funkcijas, tomēr, nosakot fiksētu kompensācijas apmēru, Ministru kabinets nebija nodrošinājis soda individualizācijas principa ievērošanu, proti, to, ka soda apmērs katrā konkrētā gadījumā tiktu samērots ar personas izdarīto nodarījumu. Turklāt: ja reiz samaksas par dabasgāzi un kompensācijas noteikšana un ierobežošana bija vērsta uz patērētāju aizsardzību no monopolstāvoklī esoša energoapgādes komersanta, tad Saeima, apstrīdētajā likuma normā piešķirot pilnvarojumu Ministru kabinetam, atbilstoši racionāla likumdevēja principam nevarēja būt vēlējusies, lai Ministru kabinets nosaka tādu kompensācijas apmēra noteikšanas metodi, kuras ietekme uz patērētāju varētu pārkāpt patērētāju tiesību aizsardzību regulējošo normatīvo tiesību aktu prasības.

Konkrētajā gadījumā Ministru kabinets Noteikumu Nr. 1048 87. punktā nevis pats bija noteicis, kā dabasgāzes lietošanas noteikumu pārkāpuma gadījumā nosakāms izlietotās dabasgāzes daudzums, bet gan pilnvarojis to izdarīt sistēmas operatoru, uzliekot sistēmas operatoram pienākumu tā apstiprinātajā norēķinu kārtībā noteikt diferencētās patēriņa normas. Tātad Ministru kabinets ne vien nebija ievērojis apstrīdētajā likuma normā noteiktās pilnvarojuma robežas, bet arī apstrīdēto noteikumu normu kā vienota tiesiskā regulējuma tiesiskajā sastāvā ietvēris tādu nosacījumu, kuru noteica privātpersona bez demokrātiskas leģitimācijas. Līdz ar to apstrīdētās noteikumu normas bija izdotas, pārkāpjot likumdevēja pilnvarojumu.

Satversmes tiesa arī noteica, ka tiesību normas, kas izdotas, pārkāpjot likumdevēja doto pilnvarojumu, atzīstamas par spēkā neesošām no izdošanas brīža. Tas nozīmē, ka apstrīdētās noteikumu normas attiecībā uz personām, kurām tās piemērotas vai būtu jāpiemēro tiesā (tātad, arī attiecībā uz manu Klienti), atzīstamas par spēkā neesošām no to izdošanas brīža. Atbildētāja lūdz noraidīt celto prasību kā nepamatotu un nepierādītu.

[3.] Attālinātā tiesas sēdē Microsoft Teams platformā prasītāja pilnvarotais pārstāvis zvērināts advokāts Mareks Šīrants prasību uzturēja uz prasības pieteikumā un tā papildinājumos norādītajiem argumentiem un apsvērumiem.

[4.]Atbildētājas pārstāvis zvērināts advokāts Lauris Klagišs prasību neatzina pamatojoties uz rakstveida iebildumos norādīto argumentāciju. Paskaidroja, ka atbildētāja nav iejaukusies gāzes skaitītāja darbībā, kā arī gāzes patēriņš ir samazinājies, jo mājai pieejama arī malkas apkure. Norādīja, ka sākotnējā pārbaudē, ko veica SIA "V&V VentMet laboratorija" konstatēts, ka bojāta metroloģiskā plomba, kas neatbilst lietā

iesniegtiem pierādījumiem.

Motīvu daļa

[5] Noklausījusies pušu paskaidrojumus, pārbaudījusi civillietas materiālus un novērtējusi lietā iesniegtos rakstveida pierādījumus, novērtējusi liecinieku /pers. A0/, /pers. AE/ un /pers. AA/ liecības un ekspertes /pers. AF/ liecību, tiesa atzīst, ka prasība nav pamatota un ir noraidāma.

[5.1] Lietā konstatēts, ka ar Uzņēmumu reģistra 2017. gada 1. decembra lēmumu Nr. 6-12/168700 nolemts ierakstīt komercreģistrā reorganizāciju – sadalīšanu, nodalot daļu mantas no komercsabiedrības AS „/Nosaukums A/", vienotais reģistrācijas Nr./reģistrācijas numurs/, un izveidojot komercsabiedrību akciju sabiedrība "/Nosaukums /" (lietas 39.-44. lapa).

[5.2] Saskaņā ar AS „/Nosaukums A/" 2017. gada 15. augusta sadalīšanas lēmuma Nr. 1 4.4. punktu iegūstošā sabiedrība (AS „/Nosaukums/") pārņem visas Sabiedrības (AS „/Nosaukums A/") tiesības un pienākumus, kas ir saistīti ar Mantu un nodalītajiem saimnieciskās darbības veidiem.

Līdz ar to lietā ir pierādīts, ka prasītājs ir akciju sabiedrības „/Nosaukums A/" saistību un tiesību pārņēmējs, uz kuru ir pārgājušas arī saistības un pienākumi attiecībā pret atbildētāju.

[5.4] Lietā nav strīda par to, ka 2004. gada 11. februārī starp AS „/Nosaukums A/" kā piegādātāju un atbildētāju kā lietotāju noslēgts Dabasgāzes piegādes līgums individuālo dzīvojamo ēku (būvju) lietotājiem (lietas 22. lapa)

Līguma 1.1. punktā noteikts, ka piegādātājs pārdod un piegādā dabasgāzi lietotājam, bet lietotājs saņem un samaksā par piegādāto gāzi. Savukārt minētā līguma 2.1.4. un 2.1.5. punktā noteikts, ka lietotājam ir pienākums uzturēt uzņemties pilnīgu atbildību par lietotāja īpašumā, valdījumā vai lietošanā esošo gāzes izmantošanas iekārtas un aparatūru, nodrošināt piegādātāja uzstādītā skaitītāja un plombu saglabāšanu.

Līgums ir tipveida un nodibina Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta trešās daļas 1., 4. un 16.punktos norādītos pamatus, tiesa secina, ka lietā nepastāv strīds par noslēgtā līguma par dabasgāzes piegādi tipveida formu, bet pat ja kādu no Līguma punktiem tiesa atzītu par pretēju Patērētāju tiesību aizsardzības likumam, ņemot vērā šī prasības priekšmetu un pamatu, tas neatbrīvotu atbildētāju no likumā paredzētās atbildības dabasgāzes lietošanas noteikumu pārkāpuma gadījumā. Lietā par šo strīds nepastāvēja.

[5.5.] Lietā nepastāv strīds, ka samaksa par patērēto dabasgāzi ir veicama atbilstoši uzstādītā dabasgāzes skaitītāja rādījumiem, ņemot vērā piegādātāja tarifus, kā arī, ka noslēgtais Līgums ir spēkā un tas ir pusēm saistošs.

[5.6] Civillikuma 1401. pants noteic, ka saistību tiesības ir tādas tiesības, uz kuru pamata vienai personai – parādniekam – jāizdara par labu otrai – kreditoram – zināma darbība, kam ir mantiska vērtība, bet 1402. pants noteic, ka saistību tiesības rodas vai nu no tiesiska darījuma, vai no neatļautas darbības, vai pēc likuma.

Civillikuma 1587. pants noteic, ka tiesīgi noslēgts līgums uzliek līdzējam pienākumu izpildīt apsolīto, un ne darījuma sevišķais smagums, ne arī vēlāk radušās izpildīšanas grūtības nedod vienai pusei tiesību atkāpties no līguma, kaut arī atlīdzinot otrai zaudējumus.

[5.7] Civillikuma 2107. pantā noteikts, ka ar piegādes līgumu viena puse (piegādātājs) uzņemas piegādāt otrai (pasūtītājam) noteiktu lietu par zināmu cenu.

Tiesa atzīst, ka starp AS „/Nosaukums A/" un atbildētāju nodibinātas no piegādes līguma izrietošas tiesiskās attiecības.

Civillikuma 2109. pantā noteikts, kad piegādātājs pieprasīto lietu piegādājis, līdzēju tiesiskās attiecības apspriežamas pēc pirkuma līguma noteikumiem.

Atbilstoši Civillikuma 2021. pantam, no pirkuma līguma izceļas abām pusēm savstarpējas prasījumu tiesības kā uz līguma izpildīšanu, tā arī uz zaudējumu atlīdzību.

[5.8.] Lietā nav strīda par to, ka 2018.gada 17. maijā gazificētajā objektā dabasgāzes uzskaitei uzstādīts jauns skaitītājs BK-G4M Nr. 00783158 (24. lietas lapa). Aktā nav norādīts, ka gāzes skaitītāja noņemšanas un jauna uzstādīšanas laikā būtu konstatēti kādi bojājumi, kas liecinātu par iejaukšanos gāzes skaitītāja darbībā.

Pēc prasītāja un atbildētāja pārstāvju paskaidrojumiem skaitītājs ekspluatācijas laikā ticis vairākkārtīgi pārbaudīts, pierādījumi šim apgalvojumam netika iesniegti, bet puses neapstrīdēja šo faktu.

SIA "V&V VentMet laboratorijā" veikta noņemtā skaitītāja pārbaude. 2019. gada 10. septembra pārbaudes aktā norādīts, ka plomba noņemta no skaitītāja, par ko sastādīts akts. Aktā norādīts, ka bojāta metroloģiskā plomba, bojātas stieples ieejas un izejas vietās, konstatēti skrāpējumi iekšpusē uz metroloģiskās plombas fiksatora, bojāta plombēšanas stieple. Aktam pievienotajās fotogrāfijās redzams, ka pārbaudīta tikusi gāzes plomba. Līdz ar to aktā izdarītie secinājumi ir pretrunīgi un tos nevar atzīt par pierādījumiem lietā (26. – 30. lietas lapas).

2018. gada 17. maijā veikta skaitītāja maiņa un jauna jauna skaitītāja BK-G4M Nr. 00783158 uzstādīšana. Aktā nav norādīti nekādi skaitītāja bojājumi. (24. lietas lapa).

[5.9] Tādējādi lietā pastāv strīds par to, vai atbildētāja ir pārkāpusi Līguma noteikumus un veikusi mērķtiecīgas darbības, lai iejauktos skaitīšanas ierīces darbībā, kas būtu par pamatu atzīt, ka patērētā dabasgāze netika uzskaitīta pilnā apmērā, un piedzīt no atbildētājas samaksu par patērēto dabasgāzi un kompensāciju.

[5.10] Atbilstoši Civilprocesa likuma 10. panta pirmajai daļai puses realizē savas procesuālās tiesības sacīkstes formā, kas nozīmē, ka pušu strīdīgās attiecības tiesa apspriež pēc tiem datiem, kurus puses iesniegušas tiesai un tikai pārbauda un novērtē pušu iesniegto materiālu (sk. *Bukovskis V. Civīlprocesa mācības grāmata. Rīga: Autora izdevums, 19, 235. lpp.*).

[5.11] Demontētais skaitītājs tika nodots vispirms SIA "V&V VentMet laboratorijā", kura sniedza kļūdainu atzinumu, jo redzams, ka tikusi noņemta un pārbaudīta gāzes skaitītāja plomba, nevis kā norādīts aktā metroloģiskā plomba.

Bez tam minēto ekspertīzi nenozīmēja tiesa, šis atzinums nevar tikt vērtēts kā eksperta atzinums Civilprocesa likuma izpratnē, līdz ar to tiesa to novērtē kā rakstveida pierādījumu, tajā norādīto atzīstot par pierādītu tikai tiktāl, ciktāl tas apstiprinās ar citiem lietas materiāliem un tādā apjomā, kādā pretējā puse to nav apstrīdējusi.

Turklāt lietas izskatīšanas laikā tiesa nozīmējusi jaunu ekspertīzi (lietas 88.-89.lapa).

Valsts tiesu ekspertīžu birojs 2021.gada 6. maijā sniedzis Eksperta atzinumu Nr.20-1365 (94.-114. lietas lapas), kurā secināts:

1.2. plombas Nr. 5102321 korpusa auklu atverēs ir bojājumi, kas radīti urbjot; korpusa auklu atverēs un serdeņa virsmā ir skrāpējumi un iespiedumi, kas radušies, cietam, apaļas formas, tievam, nosacīti asam izvirzījumam, iespiežoties auklu atveru virsmās, škautnēs un malās, caur plombas korpusa auklu atverēm virzot, spiežot serdeni virzienā uz plombas priekšpusi. Bojājumu rezultātā serdenis ir vidusdaļā pārlauzts. Plombā ir mainīts serdeņa sākotnējais novietojums. Plomba Nr. 5102321 ir bijusi atvērta.

Esošais serdeņa un auklu novietojums plombas Nr. 5102321 korpusā neatbilst plombas konstrukcijas slēgšanas mehānismam.

3. plombas Nr. 5102321 auklai ir bojājumi:

- uz polimērmateriāla auklas, iepretim metāla stieples vijumiem vietām ir iespiedumi un skrāpējumi, kas radušies, ap to apvītajai metāla stieplei iespiežoties un virzoties gar polimērmateriala auklas virsmu, auklas stiepes un lieces rezultātā — nostiepjot un lokot auklu;

- polimērmateriāla auklai apvītās stieples vijumu deformācija, kas radusies, auklas stiepes un lieces rezultātā — nostiepjot un lokot auklu.

4. Trasoloģiskajā ekspertīzē nav iespējams noteikt, vai pastāv iespēja, ka iepriekšējā plombas Nr. 5102321 ekspertīzes laikā plomba bojāta.

5. Trasoloģiskajā ekspertīzē nav iespējams noteikt, vai plomba Nr. 5102321 tika bojāta tās noņemšanas brīdī.

6. Trasoloģiskajā ekspertīzē nav iespējams noteikt, vai plomba Nr. 5102321 tika bojāta jau tās uzstādīšanas brīdī. Eksperta rīcībā nav informācijas par to, ka uzstādot plombu gāzes sistēmai, plombai tiktu nodarīti bojājumi.

7. Trasoloģiskajā ekspertīzē nav iespējams noteikt, vai plomba Nr. 5102321 tika bojāta laika posmā no tās noņemšanas līdz ekspertīzei.

8. Drošības maiss Nr. 0002662 pēc aizdares vietas aizlīmēšanas nav atverams, nesabojājot tā virsmu.

9. Plomba Nr. 5102321 nav skaitītāja Nr. 1619878-026-03-1 ražotāja plomba. Trasoloģiskajā ekspertīzē nav iespējams noteikt, vai plomba Nr. 5102321 tika uzstādīta, pievienojot skaitītāju Nr. 1619878-026-03-1 gāzes sistēmai.

Tiesa konstatē, ka SIA "V&V VentMet laboratorijā" veikta noņemtā skaitītāja pārbaude. 2019. gada 10. septembra pārbaudes aktā norādīts, ka plomba noņemta no skaitītāja, no lietā pievienotajām fotogrāfijām secināms, ka tā ir bijusi gāzes skaitītāja plomba un nevis metroloģiskā plomba. Tās kā Valsts Tiesu ekspertīžu birojs nevarēja viennozīmīgi secināt, vai bojājumi plombai radušies tās noņemšanas brīdī SIA "V&V VentMet laboratorijā", tad atzīstams, ka faktiski nav pierādījumu tam, ka atbildētāja būtu sabojājusi gāzes skaitītāja plombu, iejaukusies gāzes skaitītāja darbībā, tādejādi samazinot gāzes patēriņu. Valsts tiesu ekspertīžu birojam nodotais gāzes skaitītājs ir bijis ievietots drošības maisā, kurš jau bija ticis atvērts un pēc tam drošības maiss ticis aizlīmēts.

Tiesa arī novērtē to, ka no ekspertīzes aktam pievienotajām fotogrāfijām redzams, ka plomba ir bijusi bojāta, bet tas konstatēts tikai Valsts Tiesu ekspertīžu biroja eksperta atzinumā, bet, mainot skaitītāju, nekādi plombas bojājumi netika konstatēti.

Tiesa atzīst, ka Valsts tiesu ekspertīžu biroja 2021.gada 6. maijā atzinumā konstatētie gāzes skaitītāja plombas bojājumi ir acīmredzami arī pēc fotogrāfijām. Tādi bojājumi būtu konstatējami jau mainot gāzes skaitītāju un nevarēja tikt nepamanīti.

Vērtējot kādreizējā AS "/Nosaukums A/" darbinieka /pers. A0/ liecību, tiesa atzīst, ka nav pamata neticēt liecinieka liecībai, ka gāzes plombas bijušas nekvalitatīvas, ir bijis reizēm jāurbj, lai varētu ievietot stieples plombā. Tiesa atzīst, ka šo liecību nevar attiecināt uz konkrēto lietu, jo liecinieks netika plombējis atbildētājas gāzes skaitītāju.

Vērtējot AS "/Nosaukums/ darbinieka /pers. AE/ liecību, ka tiesa atzīst, ka nav pamata neticēt liecinieka liecībai, ka gāzes plombas bijušas kvalitatīvas un tajās nekad nav urbts, lai ievietotu stieples, bet arī šo liecību nevar attiecināt uz konkrēto izskatāmo lietu, jo liecinieks netika plombējis atbildētājas gāzes skaitītāju un netika arī to nomainījis.

Liecinieks /pers. AA/, kurš strādā SIA "V&V VentMet laboratorijā" tiesas sēdē norādīja, ka ar prasītāju ir noslēgts līgums par pakalpojumiem. Paskaidroja, ka aktā pieļauta, iespējams neprecizitāte, norādot uz metroloģiskās plombas bojājumiem.

Eksperte /pers. AF/ tiesas sēdē apstiprināja atzinumā norādīto.

[5.11] Civilprocesa likuma 97. pants noteic, ka tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatota uz tiesas sēdē vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un dzīvē gūtiem novērojumiem.

Pierādījumu novērtēšana ir izziņas process ar noteiktu saturu. Novērtējot pierādījumus, tiesai jānosaka pierādījumu objektivitāte, patiesīgums, tie jāvērtē to kopumā, nevis izolēti, turklāt vērtējums jādod par visiem pierādījumiem. Tāpat vienlaikus jāvērtē pierādījumu forma un saturs un jāizdara secinājumi par pierādījumu pietiekamību. Pretrunīgi pierādījumi nevar radīt pareizu, objektīvai realitātei atbilstošu priekšstatu par strīda faktiem, līdz ar to tie nevar būt pārliecinoši (sk. Aivars Līcis. Prasības tiesvedība un pierādījumi. Tiesu namu aģentūra, 2003, 79. – 83. lpp.).

Ņemot vērā iepriekš minēto, tiesa uzskata, ka ar lietā esošajiem pierādījumiem neapstiprinās fakts, ka atbildētāja /pers. B/ ir sabojājusi gāzes skaitītāja plombu un iejaukusies gāzes skaitītāja darbībā, kuru rezultātā radījusi iespēju lietot gāzi apejot skaitītāju.

Tiesas ieskatā, ekspertīzē konstatētie fakti par mēraparāta bojājumiem, nedodot viennozīmīgu atbildi par to, vai konstatētie bojājumi varēja ietekmēt izlietotās dabasgāzes uzskaiti, nevar secināt, ka pirmajā SIA "V&V VentMet laboratorijā" veiktajā pārbaudē izdarīti pareizi secinājumi, jo norādītos metroloģiskās plombas bojājumus nevar attiecināt uz izskatāmo lietu. Gāzes skaitītāja plomba tikusi noņemta, līdz ar to nevar uzskatīt par pierādītu, ka tieši atbildētāja ir veikusi darbības un gāzes skaitītāja plombai bijuši Valsts tiesu ekspertīžu biroja 2021.gada 6. maija atzinumā norādītie bojājumi, kuri radušies atbildētājas darbības dēļ. Līdz ar to nav pamata secinājumam, ka ir iestājušies priekšnoteikumi, lai aprēķinātu maksu par gāzi un līgumsodu.

Līdz ar to tiesa secina, ka prasītājs ir nepamatoti aprēķinājis un pieprasījis no atbildētāja samaksu par patērēto dabasgāzi un kompensāciju.

Tā kā prasība tiek noraidīta, tad saskaņā ar Civilprocesa likuma 41. pantu nav atlīdzināmi prasītāja samaksātie tiesas izdevumi.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 41. panta un 44. panta noteikumiem no prasītāja atbildētājas labā piedzenami ar lietas vešanu saistītie izdevumi ½ (vienas puses), t. i. 433.75 EUR apmērā no 867.50 EUR, jo lieta izskatīta pirmās instances tiesā.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 204.[1] pantam prasītājai nosakāms termiņš labprātīgai sprieduma izpildei 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Noraidot prasību, atbilstoši Civilprocesa likuma 140. panta sestajai daļai, atceļams tiesas piemērotais prasības nodrošinājums.

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 8. un 97. pantu tiesa

n o s p r i e d a :

Akciju sabiedrības „/Nosaukums/" prasību pret /pers. B/ par parāda un līgumsoda piedziņu noraidīt kā nepamatotu.

Piedzīt no AS "/Nosaukums/" reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/ par labu /pers. B/ tiesāšanās izdevumus 433.75 EUR (četrsimt trīsdesmit trīs euro un 75 centi), nosakot termiņu labprātīgai sprieduma izpildei – 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Atcelt Vidzemes rajona tiesas tiesneses 2020. gada 8. jūnija lēmumu par ierakstīt ķīlas tiesības atzīmi ierakstīšanu /pers. B/, personas kods /personas kods/, piederošajam nekustamajam īpašumam – /adrese/, kadastra Nr. /numurs A/, Kocēnu pagasta zemesgrāmatas nodalījums Nr. 392, nosakot, ka prasības nodrošinājums sniedzas līdz 3806.58 euro.

Gāzes skaitītājus G4 BK Premagas Nr. 1619878-026-03-I un G4 BK Premagas Nr. 1619885-026-03-I, kuri pievienoti lietai, pēc sprieduma stāšanās likumīgā spēkā, nodot AS "/Nosaukums/".

Spriedumu var pārsūdzēt apelācijas kārtībā Vidzemes apgabaltiesā 20 (divdesmit) dienu laikā no sprieduma sagatavošanas un pieejamības dienas 2022.gada 1.aprīļa, apelācijas sūdzību iesniedzot Vidzemes rajona tiesā.

Vidzemes rajona tiesas tiesnese